

105.I.40.4/3.

Arbejde
givet til og godkendt
for kunne som oplæg
drøftes i
indenfor Soc. Dem

NOTAT
(talepunkt)

TNF-sagen

(D.) 10/12

I. Reaktioner på det danske forslag

Under folketingets debat den 27. november d.å. om regeringens TNF-forslag udtalte jeg, at regeringen den følgende dag i NATO-Rådet ville fremlægge det for vore allierede.

Det skete, ligesom statsministeren og jeg i forbindelse med EF-topmødet i Dublin havde lejlighed til uformelt at drøfte forslaget med de tilstedeværende NATO-allierede.

Derudover havde jeg under et besøg i Washington den 7. ds. anledning til indgående at drøfte forslaget med udenrigsminister Cyrus Vance og præsident Carters udenrigs- og sikkerhedspolitiske rådgiver dr. Brzezinski.

Skal jeg kort gengive vore allieredes reaktioner, må jeg konstatere, at holdningen overalt var totalt afvisende. Også på den hollandske regerings side. Norge har hverken støttet eller imødegået forslaget.

Som bekendt fastholder den norske regering sin støtte til det på ekspertplan udarbejdede oplæg om, at NATO på samme tid skal vedtage en TNF-modernisering og et våbenkontroludspil over for Sovjetunionen. Norge tillægger i denne forbindelse våbenkon-

trolelementet den største betydning, ligesom det er en forudsætning, at forslaget - med den norske regerings egne ord - får tilslutning fra "de mest berørte lande i alliancen" (hollandsk deltagelse er således ikke direkte gjort til en betingelse).

Kritikken fra vore allierede af det danske forslag og den alvor, hvormed den er blevet fremført, bør der ikke herske tvivl om. Samtidig skal det lige nævnes, at Sovjetunionen ikke - hvad den let kunne have gjort - på Warszawapagt-mødet i Berlin for nogle dage siden fremkom med blot den mindste reaktion på vort forslag. Til gengæld accepterer Warszawapagten klart forhandlinger med USA uanset en NATO-beslutning om TNF-modernisering.

Vore allierede har bl.a. fremhævet,

at det danske forslag ikke vil få Sovjetunionen til at engagere sig i reelle våbenkontrollforhandlinger (al erfaring fra SALT I og SALT II viser, at der kun sker noget, når USA først viser beslutsomhed til at ville følge Sovjetunionen i rustningskapløbet),

at en udsættelse alvorligt vil bringe SALT II's ratifikation i fare og dermed kunne føre til et generelt rustningskapløb (til skade for ^{præsident Carter og hans politik samt} den almindelige afspændings- og nedrustningspolitik),

at en manglende alliance-enighed i denne sag alvorligt vil reducere den amerikanske Kongres' interesse i NATO og Vest-europa (en kendsgerning - ikke en trussel),

000437

at lande som Danmark ved at stå udenfor reelt vil fraskrive sig sin traditionelle aktive rolle indenfor NATO til fremme af afspænding og nedrustning, idet det ikke kan forventes, at Danmark, hvis det tager et forbehold over for NATO's beslutning, vil kunne deltage i den særlige våbenkontrolgruppe, som forudsættes nedsat.

II. NATO-ministermødet den 12. december

Som billedet i dag tegner sig, er det alene Belgien, Holland og Danmark, som ikke i princippet har taget en positiv stilling.

Dette frembyder naturligvis et særligt problem i forhold til Norge, som på trods af den danske indstilling har fastholdt sit standpunkt (nogle i Norge har forsigtigt peget på situationen omkring EF-folkeafstemningen).

Norge har, som nævnt, samtidig klart betonet sin hovedinteresse i våbenkontrol-aspektet, hvor Norge yderligere er gået videre med - og muligvis vil kunne få opfyldt - nogle danske tanker, som jeg redegjorde for under mit første møde som udenrigsminister med Knut Frydenlund (1) våbenkontrollforhandlinger uanset om SALT II-ratifikationen var tilendebragt, 2) en genovervejelse af omfanget af TNF-deployeringen, d.v. s. om det efter et par års forhandlinger med Sovjetunionen er nødvendigt at deployere de 572 nye våben, som det drejer sig om og 3) oprettelsen af et særligt amerikansk-europæisk konsultationsforum på højt niveau til at følge USA's forhandlinger med Sovjetunionen).

Belgiens stilling vil sandsynligvis først blive endelig fastlagt gennem en afstemning i parlamentet den 12. december d.v.s. samtidig med, at NATO-mødet indledes. Det menes, at Belgien vil gå ind for det foreliggende oplæg under formåen: "Ja-men", hvor "men"et går på en senere vurdering - i lyset af forhandlingerne med Sovjetunionen - af behovet for en deployering af de 572 våben.

Med hensyn til Holland peger meget på - men intet kan siges med sikkerhed i dag - at den hollandske regering på minister-mødet vil give udtryk for enten at den i almindelighed er rede til at støtte en NATO-beslutning om TNF-modernisering og våbenkontrol, men at den først senere vil tage stilling til en placering af de nye NATO-våben (Pershing II og krydsermissiler) på hollandsk territorium, eller at regeringen vil tage et generelt forbehold over for oplægget med en tilføjelse om, at Holland senere vil tilslutte sig, nemlig hvis forhandlingerne med Sovjetunionen ikke i løbet af et par år har givet resultater.

Det første alternativ anses i øjeblikket for det mest sandsynlige. Til støtte herfor taler, at Holland på NPG-mødet i Haag på forsvarsministerniveau for et par uger siden formelt stillede forslag om et såkaldt "shift"-studium vedrørende placeringen generelt af USA's atomvåben i Vesteuropa. Holland vil i så fald komme uden om dets hovedproblem, nemlig tilstedeværelsen af et relativt stort antal atomvåben i Holland.

Bliver dette den hollandske stilling, vil Holland - ligesom Norge - have sikret sig dels mod at blive det land, der kommer til at gå på tværs af TNF-beslutningen, dels at skaffe sig en

indflydelse på nedrustningspolitikken, når det gælder atomvåben, hvilket vil være noget nyt, idet sådanne forhandlinger hidtil har været et rent amerikansk sovjetisk anliggende. Dette er et forhold, som også har spillet en væsentlig rolle for Norge.

Som situationen ligger - med en vis usikkerhed både med hensyn til Belgiens og Hollands stilling og med hensyn til, hvor langt USA er rede til at strække sig på våbenkontrolområdet - vil NATO-ministermødet den 12. december i højere grad tage form af et forhandlingsmøde, end det almindeligvis er tilfældet på NATO-ministermøderne.

Den danske holdning

I den beskrevne situation vil det være naturligt for regeringen fortsat at søge at vinde forståelse for det danske forslag. Viser dette sig udelukket, og Danmark i givet fald vil komme til at stå isoleret, d.v.s. at Belgien og Holland principielt støtter oplægget til beslutningen om modernisering og angående våbenkontrollforhandlinger, men ikke på dette tidspunkt accepterer de nye våben på hollandsk territorium, vil jeg for Danmarks vedkommende mene, at vi for at markere vort forbehold bør

- søge medtaget en henvisning i kommunikøet til det danske forslag om at udsætte moderniseringsbeslutningen i 6 måneder, (for herigennem at tilkendegive et dansk forbehold overfor NATO's oplæg),

- tilkendegive, at såfremt alle de øvrige NATO-lande accepterer beslutningen, kan vi under de givne forudsætninger leve med den, samt

- i forlængelse af det danske forslags hensigt virke for, at hovedvægten lægges på dels en omgående påbegyndelse af reelle våbenkontrolforhandlinger med Sovjetunionen, dels at NATO efter et par års våbenkontrolforhandlinger med Sovjetunionen skal vurdere resultatet af disse forhandlinger med det formål at reducere omfanget af deployeringen, jfr. Norge.

Den 10. december 1979.